

Zagadnienia powtórzeniowe z działu „Czas pary i elektryczności”

Po zakończeniu tego działu każdy uczeń:

CYWILIZACJA PRZEMYSŁOWA – TRIUMF CZŁOWIEKA? TEMAT DYSKUSYJNY

- Potrafi wyjaśnić wpływ osiągnięć nauki i techniki na przełom cywilizacyjny w XIX w.
- Potrafi omówić rewolucje przemysłową w przemyśle i komunikacji w XIX w.;
- Rozumie pojęcie: rewolucja przemysłowa;
- Rozumie pojęcie: industrializacja;
- Zna datę: 1769 r. /opatentowanie silnika parowego przez Jamesa Watta [Anglia]/;
- na /wymienia/ najważniejsze odkrycia i wynalazki XVIII-XIX w. Oraz ich twórców;
- Potrafi dostrzec związek między postępowaniem naukowo-technicznym a przemianami społeczno-gospodarczymi;
- Rozumie pojęcie: leseferyzm;
- Rozumie pojęcie: protekcjonizm;
- Rozumie pojęcie: monopolizacja;
- Rozumie pojęcie: fuzja;
- Rozumie pojęcie: kartel;
- Rozumie pojęcie: syndykat;
- Rozumie pojęcie: koncern;
- Rozumie pojęcie: holding;
- Rozumie pojęcie: trust;
- Potrafi opisać przemiany demograficzne wywołane przez postęp cywilizacyjny oraz przyczyny i kierunki wielkiej migracji ludności;
- Potrafi scharakteryzować położenie robotników w pierwszym okresie rozwoju cywilizacji przemysłowej oraz opisać czynniki, które decydowały o ich warunkach bytowych;
- Potrafi wskazać przykłady oddziaływania cywilizacji przemysłowej na środowisko naturalne oraz życie człowieka;
- Potrafi wyjaśnić wpływ demokratyzacji na rozwój nauki i techniki w XVIII-XIX w.
- Potrafi przedstawić stanowisko utylitarystów i romantyków wobec cywilizacji przemysłowej;

NOWOCZESNE IMPERIA KOLONIALNE

- Potrafi wytłumaczyć, dlaczego II poł. XIX w. Stała się szczytowym okresem europejskiego kolonializmu;
- Rozumie pojęcie: kolonializm;
- Rozumie pojęcie: imperializm;
- Potrafi wskazać na mapie potęgi kolonialne i ich strefy wpływów;
- Zna postać: królowej Wiktorii;
- Zna daty: 1904-1905 /wojna japońsko-rosyjska – ekspansja imperialna Japonii na Dalekim Wschodzie/;
- Rozumie pojęcie: wojna japońsko – rosyjska;
- Potrafi omówić gospodarcze, społeczne i polityczne podłoże kolonializmu oraz ich skutki;
- Potrafi przedstawić ideologię oraz efekty misji cywilizacyjnej białego człowieka;
- Potrafi wyjaśnić różnice między kolonią, dominium i protektoratem;
- Zna formy nowoczesnej ekspansji kolonialnej;
- Rozumie pojęcie: wojny opiumowe;
- Zna daty: 1881-1898 /powstanie mahdystów w Sudanie, stłumione przez Anglików/;
- Rozumie pojęcie: powstanie mahdystów;
- Zna daty: 1899-1902 /wojna burska – podbój republik burskich [Oranii i Transwału] przez Anglików/;
- Rozumie pojęcie: wojna burska;
- 1900-1901 /powstanie bokserów w Chinach – interwencja mocarstw/;
- Rozumie pojęcie: powstanie bokserów;
- Potrafi wskazać główne rejonu ścierania się interesów państw kolonialnych i wyjaśnić, w jaki sposób polityka kolonialna wpływała na stosunki międzynarodowe między mocarstwami;
- Potrafi podać przykłady trwałej spuścizny kolonializmu;
- Potrafi ocenić misje cywilizacyjną prowadzoną przez kraje wysoko rozwinięte wobec ludów stojących na niższym szczeblu rozwoju;

WYBORCY I REWOLUCJONIŚCI

- Potrafi przedstawić proces powstawania społeczeństwa masowego;
- Rozumie pojęcie: społeczeństwo masowe;
- Potrafi przedstawić główne kierunki w europejskiej myśli XIX w. oraz wskazać ich najważniejszych przedstawicieli;
- Rozumie pojęcie: pozytywizm;
- Zna postać: Augusta Comtea;
- Zna postać: Herberta Spencera;

- Zna postać: Johna Stuarta Milla;
- Zna postać: Karola Darwina;
- Rozumie pojęcie: darwinizm;
- Zna postać: Fryderyka Nietzschego;
- Rozumie pojęcie: nietzscheanizm;
- Rozumie pojęcie: marksizm;
- Zna postać: Karola Marksa;
- Zna postać: Fryderyka Engelsa;
- Rozumie pojęcie: komunizm;
- Zna datę: 1848 r. /opublikowanie *Manifestu komunistycznego* Karola Marksa i Fryderyka Engelsa/;
- Zna cechy charakterystyczne i proces powstawania nowoczesnego systemu demokratycznego;
- Rozumie pojęcie: Komuna Paryska;
- Zna datę: 1871 r. /Komuna Paryska/;
- Rozumie pojęcie: czartyzm;
- Rozumie pojęcie: sufrażystki;
- Rozumie kryterium podziału nowoczesnych ruchów politycznych;
- Potrafi scharakteryzować oraz porównać główne ruchy polityczne powstałe w XIX w.;
- Rozumie pojęcie: socjalizm;
- Rozumie pojęcie: socjalizm utopijny;
- Zna postać: Claudea Henri Saint-Simona;
- Zna postać: Charlesa Fouriera;
- Zna postać: Roberta Owena;
- Rozumie pojęcie: związki zawodowe;
- Rozumie pojęcie: anarchizm;
- Rozumie pojęcie: nacjonalizm;
- Zna datę: 1891 r. /ogłoszenie encykliki *Rerum novarum* przez papieża Leona XIII – początek chrześcijańskiej demokracji/;
- Zna postać: Leona XIII;
- Rozumie pojęcie: chrześcijańska demokracja /chadecja/;
- Potrafi omówić przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Rosji w latach 1905-1907;
- Zna daty: 1905-1907 /rewolucja w Rosji/;
- Zna postać: Mikołaja II;
- Rozumie pojęcie: „krwawa niedziela”;
- Rozumie pojęcie: „krawat Stołypina”;
- Potrafi dostrzec wpływ przemian polityczno – społecznych w XIX w. Na kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego;

WIELKA WOJNA NARODÓW

- Potrafi wyjaśnić genezę I wojny światowej;
- Zna cele oraz okoliczności powstania Trójprzymierza i Trójporozumienia;
- Zna datę: 1879 /sojusz Austro – Węgier z Niemcami – początek bloku państw centralnych/;
- Rozumie pojęcie: kongres berliński;
- Zna datę: 1904 r. /układ francusko – brytyjski – początek ententy/;
- Rozumie pojęcie: ententa;
- Potrafi omówić sytuację na Bałkanach na początku XX w.;
- Zna daty: 1912-1913 /wojny bałkańskie/;
- Potrafi wskazać na mapie zmiany terytorialne, jakie zaszły po wojnach bałkańskich;
- Rozumie pojęcie: „bałkański kocioł”;
- Zna datę: 28 VI 1914 r. /zamach w Sarajewie na arcyksięcia Franciszka Ferdynanda/;
- Zna daty 1914-1918 /I wojna światowa/;
- Rozumie pojęcie: ultimatum;
- Rozumie pojęcie: państwa centralne;
- Potrafi przedstawić przebieg działań wojennych;
- Zna postać: Alfreda von Schlieffena;
- Rozumie pojęcie: wojna błyskawiczna;
- Rozumie pojęcie: wojna pozycyjna;
- Rozumie pojęcie: nieograniczona wojna podmorska;
- Potrafi wyjaśnić przyczyny przystąpienia USA do I wojny światowej;
- Potrafi wskazać na mapie główne fronty I wojny światowej i miejsca największych bitew;
- Rozumie pojęcie: pokój brzeski /3 III 1918 r./;
- Zna datę: 11 XI 1918 r. Rozejm w Compiegne – kapitulacja Niemiec, koniec wojny/;

- Rozumie pojecie: rozejm w Compiegne;
- Rozumie totalny charakter I wojny światowej;
- Rozumie pojecie: wojna totalna
- Potrafi dostrzec wielość i różnorodność czynników, które wpłynęły na wybuch I wojny światowej;
- Potrafi odszukać echa wojny w kulturze europejskiej;

POWOJENNE BURZE

- Potrafi scharakteryzować sytuację pod koniec I wojny światowej i wyjaśnić, jakie były następstwa powszechnego kryzysu gospodarczego i politycznego;
- Potrafi wyjaśnić genezę, przebieg i następstwa rewolucji lutowej i październikowej w Rosji;
- Zna datę: III 1917 r. /rewolucja lutowa w Piotrogradzie – upadek caratu/;
- Rozumie pojecie: rewolucja lutowa;
- Rozumie pojecie: bolszewicy;
- Zna postać: Włodzimierza Ilicza Lenina;
- Zna datę: XI 1917 /rewolucja październikowa w Piotrogradzie – przejęcie władzy przez bolszewików/
- Rozumie pojecie; rewolucja październikowa;
- Rozumie pojecie: Czeka;
- Zna postać: Feliksa Dzierżyńskiego;
- Zna datę: 1918-1921 /wojna domowa w Rosji między białymi a czerwonymi/;
- Rozumie pojecie: komunizm wojenny;
- Rozumie pojecie: „czerwony terror”;
- Zna datę: 1922 r. /utworzenie Związku socjalistycznych Republik Radzieckich/;
- Potrafi porównać terror jakobiński z bolszewickim;
- Potrafi ocenić wpływ Lenina na kształt radzieckiego totalitaryzmu;
- Potrafi przedstawić konsekwencje rewolucji listopadowej w Niemczech;
- Zna datę: XI 1918 r. /rewolucja listopadowa w Niemczech – koniec Cesarstwa Niemieckiego/;
- Rozumie pojecie: rewolucja listopadowa;
- Zna postać: Róży Luksemburg;
- Rozumie pojecie: Republika Weimarska;
- Potrafi wyjaśnić okoliczności ożywienia ruchów narodowych w okresie powojennym, jakie okoliczności sprzyjały dążeniom niepodległościowym oraz, które narody utworzyły własne państwa
- Rozumie pojecie: konferencja paryska;
- Rozumie pojecie: „wielka trójka”
- Zna postać: Georges’a Clemenceau;
- Zna postać: Lloyd’a George’a;
- Zna postać: Thomasa Woodrowa Wilsona;
- Rozumie pojecie: traktat wersalski;
- Rozumie pojecie: mały traktat wersalski;
- Zna postanowienia traktatu wersalskiego;
- Zna datę: VI 1919 r. /podpisanie traktatu wersalskiego/;
- Zna cele i zasady działania Ligi Narodów;
- Rozumie pojecie: Liga Narodów;
- Zna datę: I 1920 r. /początek działalności Ligi Narodów/;
- Potrafi wyjaśnić, jakie były postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące regionu;

Treści niepodkreślone stanowią zakres wiadomości i umiejętności podstawowych /do oceny dostatecznej/; treści niepodkreślone i podkreślone /łącznie/ stanowią wymagania ponadpodstawowe /na ocenę dobra i wyżej/